

מסורת הש"ס

(א) רש"ל (צ' לקמן פה: [סוכה ג:]; א) גיר' הר"ש"ם מדרגה דלמך רבה, (י' שבת גז, ס.) [לקמן פה:]; (י) לעיל ט. ושי"ג, (י) ור"ה לז: לג. יבמות יג. ל: מכובות מג. מדרש"ד: הרויות צ: כריתות פ"י: (ה) [לעיל יג: ושי"ג, (ט) כס"א: למעין, (י) ונע"ע מוס' שבת גז' ד"ה שניהם],

מוסף רש"י

הנותן את עירובו בבית שער. עירוב הגבוי מבתי החלז ומתנו צבית שער, היינו צבת קטן שפניו שער החלז, או מפגפים או מבחוק, ושומר הפתח יושב שם (סוכה ג:), אכסדרה. שלפני הבית שקורין פורטיק"א (שם), ומרפסת. עליה ארוכה על פני החלז על פני רשות הרבים ובה פתחים הרבה לפי מחלומיה ודיוורין בכל אחת ואחת ועשין מרפסת ארוכה לפני הפתחים כאורך עליה וכולן עליה כגולם אחד למרפסת והדך המרפסת נמשך ופולחן כולן, מרפסת אלויה, כולם אשקל"א (שם). אינו עירוב. דלגז חז' להריה שכל היולא וזכנם עובר עליו (שם), בין השמשות. קונה עירוב שהוא מחלת קדושת היום (שבב זד:). זה שעירוב עליו מבעוד יום. הנותן עירוב למוק התחום מבעוד יום ולא הספיק להשקיף ממש עד שנאלץ בין השמשות (שם), נאכל עירובו. שאלנו כלל או אדם (שם), שעירוב קנו עירוב. דלגגי האז שנאלץ בין השמשות ופסחין ליה ליולא ואומיין ככז קדש היום עבוד העירוב קיים וקנה עירוב, דהלכה כר' יוסי דלמך (לעיל לה), ספק עירוב שכר, ולגגי דהא שנותן עליו בין השמשות ונמקיים עד שחשכה משויין לפין השמשות יומא ועדיין לא קדש היום כשהנותן ומנאל שיהי שם ככר שבעת קיימת עירוב (שבב זד:). הדרן עלך הדר

רבינו חננאל

זה הבית הקרוב לו נעשה בית שער לחצר זה והה הבית נעשה בית שער לחצר זו, נמצאו בתי החיצוניים הבני שער ואין צריכין עירוב.

זה נעשה בית שער לזה. כל בית נעשה בית שער לחצר שהוא פתוח לו: **בדיוק**. מנכה אם חכמו להשיב: **שתי חלירות ושני צמים ביניהן**. ואין בני שתי החלירות רוצין לערוב זו עם זו אלא כל אחת לעצמה וכל חצר לא הניחה עירובה צבית הפתוח לה אלא עשאתו בית שער והניח

עירובה צבית הפתוח לחצרטה:

מסו. ודאי אי תרוייהו בית שער משויין אין אחד מהן עירוב דהנותן את עירובו צבית שער תנן לקמן (פה:): דאינו עירוב ואי תרוייהו בית גמור אין אחד מהן עירוב שהרי בית זה מפסיק בין חצר לעירובה והוא לא עירב עמה ואינה יכולה להציא עירובה למוכה דרך בית זה: **מי משויין**. לכל בית לגבי חצר הסמוכה לו כצית שער שלא לאסור עליו וגבי חצר האחרת שעשאתו בית גמור והניח צו עירובה משויין לה כי בית למיקני עירובה: **מה נפשוך**. טעמא מפרשי ואולי: **קא מטלטל**. כל חצר צבית דלא מערב ליה: **שניהן קנו עירוב**. אלמא משום דבין השמשות ספק הוא וספק דדכריהם להקל ועירוב מדכריהם הוא לגבי האי שנאלץ עירובו בין השמשות משויין ליה ליליא ואמרינן כבר קנה עירוב ולגבי האי שעירב עליו בין השמשות משויין ליה יום ועדיין הוה לו שהות לקנות שציתה: **לא מינכרא מילתא**. ולא הוו מילי דרצנן כי חוכא ואיטלולא. אבל הנך צמים הא קיימי קמנן ואי משויין הכא הכי והכא הכי הויין מילי דרצנן כי חוכא ואיטלולא ולא ניתן פה ללדוקיט"ט לרדות:

הדרן עלך הדר

חלוץ **צבין שתי חלירות**. **צבון עשרה**. מפרש צבנ' שיהא קצת הימנו ואפי' משהו צבון עשרה לקרקע: **מערצין שנים**. שני עירובין אלו לעצמן ואילו לעצמן ואסורין זו עם זו: **ואם רלו מערצין אחד**. עירוב אחד שיתנו אלו עירובין צלחרת ועירוב עמנה ויהיו כאחד: **פחות מארבעה**. לאו פתח הוי: **למעלה מעשרה**. נמי דאילו כל הכותל אינו גבוה יותר הוי מחילה מעלייתא הלכך כשאין כלום מן החלל צבון עשרה לאו פתח הוא ואין מערבין אחד ואסורות זו עם זו דרך ראש הכותל ודרך אותו חלון ודרך חוריה דקדקים: **גמ' רצן שמונן** כפירקא קמא ^(א) צצרייתא צגמרל: **הא קמשמע לן טעמא דכוויה למעלה מ' כו'**. דאי מרישא הוה אמינא כולו צבון י' צעין: **ומקלטו**. אפילו משהו: **אריך שיהא היקפו עשרים וארבעה**. דצללו הכי לא מצית למינקט צגוויה חלון מרובע ד' על ד'. כל חלון עגול צתחתית אמצעייתו נמוך ומאמצעייתו לכאן ולכאן הוא מגביה והולך ונריך לזה שיהו שני טפחים ומשהו אורך מהקיפו צבון י' מאמצעו לכאן טפח ומאמצעו לכאן טפח ועוד משהו משום דכי מרצעין ליה מדליין ליה מינייה שני טפחים מן ההיקף עגול פלגא צעית דלדווי כלומר חזי מדה הנותרת צריצוע ריבה העגול עליו והיקף המרובע ט"ז נמלא העגול רצה עליו ח' הרי צ' טפחים לכל ד':

הדר פרק ששי עירובין

אמצעי הוה ליה בית שמניחין בו'. נראה דלפי' יתנו העירוב צלחד הצמים הסמוכים לחלירות או אפילו צלחד מצבתי החלירות אלו ג' צמים אין צריכין לימן עירוב דנעשו כולם בית שער לאותה חצר המוליכה עירוב דרך עליהן לחצר אחרת:

שניהם קנו עירוב. מתוך פי' הקונטרס משמע דאיידי צעירובי תחומין וקשה דצפרק צמא מדליקין (שבת דף לה.) משמע דלא איירי רצא צתרווייהו צעירובי חלירות וצעירובי תחומין דמשני לא קשיא כאן צעירובי חלירות כאן צעירובי תחומין וא"כ לפירוש הקונט' צעירובי חלירות לא קנו וקשה דלפי' מאי פריך הכא מדרצא ונראה כפירוש רצינו חננאל דרצא איירי צעירובי חלירות אבל צעירובי תחומין דממירי לא קנו והסתא פריך פסיר ולשון לא דקלמר לא וערב עליו שיך אפי' צעיר כמו לא ושכור לנו פועלים (צ"מ דף פג. ט' ^ו):

הדרן עלך הדר

לימא תנן סתמא ברשב"ג. דקס"ד דלרצנן כיון דצנ' יולא מסורת לצוד משזן פתח: **הא קמ"ל טעמא דבבוליה למעלה**. ואגב דהדר ומנא למעלה מעשרה תנא נמי פחות מארבעה על ארבעה: **ושנים ומשהו מהן בתוך י'**. לא כמו שפירש צקונט' צ' טפחים ומשהו אורך מהיקפו צבון י' מאמצעו ולכאן טפח ומאמצעו ולכאן אלא כמו שפירש רצ"ן אלו שני טפחים ומשהו זקופים מלמטה למעלה דחלון זה הוי שמונה טפחים על שמונה טפחים מאחר דצעגולו כ"ד טפחים על כרחך צאמצעו ח' טפחים דכל צצהיקפו שלשה טפחים יש צרוחצו טפח וכשתסיר שני טפחים למטה וכן למעלה וכן משני דלדין ישארו י' על על ד' הלכך כריין שיהא החלון צ' טפחים ומשהו צבון י' צלורך זקופת החלון צאמצעייתו כדי שיהא משהו מן המרובע צבון עשרה: **וכי**

טפחים ומשהו בתוך י', שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י'. מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד תנינא להא דת"ר כולו למעלה מ' ומקצתו בתוך עשרה כולו בתוך י' ומקצתו למעלה מ' מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד השתא כולו למעלה מ' ומקצתו בתוך י' אמרת מערבין שנים ואם רצו מערבין א' כולו בתוך י' ומקצתו למעלה מ' מיבעיא " זו ואצ"ל זו קתני א"ר יוחנן חלון עגול צריך שיהא בהיקפו עשרים וארבעה טפחים ושנים ומשהו מהן בתוך י' שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י' מכדי ^(א) כל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו ברוחבו טפח בתריסר סגיא הני טפחים ומשהו בתוך י', ואסיקנא דר' יוחנן כרייני דקיסרי דטעו ואמרי ריבועא דנפיק מנא עיגולא פלגא אמרה לשמעתיח. פי' (בהריא) [מכדי] דכל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח, מוכריב ויעש את הים מוצק עשר באמה וגו', וקו שלשים באמה יסוב אותו סביב, וכבר פירשנוהו בפרק הראשון, וגם פירשנוהו במסכת סוכה בפרק א' בסוכה העשויה [וכבשן]. וכיון שכל מה שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח, המרובע היוצא מן העגול לטעמא דרייני דקיסרי ניפתח חציו, הוצרך ר' יוחנן לומר (לטעונתא והא) [לטעותיהון] דרייני דקיסרי צריך זה החלון שהוא עגול, כ"ד טפחים היקפו, שנמצא בו ח' טפחים על ח' טפחים, והוא שליש היקפו, כשתוציא מחוכו מרובע יפתח בסיומוסין מכל צד שני טפחים, ואחר כן ישאר באמצע ד' טפחים על (טפח) [ד' טפחים] חלל. נמצא סתום מזה החלון מכל צלע טפחי, מלמעלה טפחי, ומלמטה טפחי, נמצא באמצע ד' טפחים. עכשיו כשתוסם מן הצלע התחתון שהוא בתוך י' טפחים אם לא תתן לו יותר משני טפחים בתוך הי"ל) שאם יסתמו טפחי' ישאר מקצת מחללו של חלון אחר שתריבעו בתוך י' טפחים, רצו מערבין אחד. לפיכך הוצרך ב' טפחים ומשהו שסיימו הטפחי' וישאר אותו משהו בכלל הריבוע פתוח בתוך י'.

עיוגולא פלגא אמרה לשמעתיח. פי' (בהריא) [מכדי] דכל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח, מוכריב ויעש את הים מוצק עשר באמה וגו', וקו שלשים באמה יסוב אותו סביב, וכבר פירשנוהו בפרק הראשון, וגם פירשנוהו במסכת סוכה בפרק א' בסוכה העשויה [וכבשן]. וכיון שכל מה שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח, המרובע היוצא מן העגול לטעמא דרייני דקיסרי ניפתח חציו, הוצרך ר' יוחנן לומר (לטעונתא והא) [לטעותיהון] דרייני דקיסרי צריך זה החלון שהוא עגול, כ"ד טפחים היקפו, שנמצא בו ח' טפחים על ח' טפחים, והוא שליש היקפו, כשתוציא מחוכו מרובע יפתח בסיומוסין מכל צד שני טפחים, ואחר כן ישאר באמצע ד' טפחים על (טפח) [ד' טפחים] חלל. נמצא סתום מזה החלון מכל צלע טפחי, מלמעלה טפחי, ומלמטה טפחי, נמצא באמצע ד' טפחים. עכשיו כשתוסם מן הצלע התחתון שהוא בתוך י' טפחים אם לא תתן לו יותר משני טפחים בתוך הי"ל) שאם יסתמו טפחי' ישאר מקצת מחללו של חלון אחר שתריבעו בתוך י' טפחים, רצו מערבין אחד. לפיכך הוצרך ב' טפחים ומשהו שסיימו הטפחי' וישאר אותו משהו בכלל הריבוע פתוח בתוך י'.

(א) חסר כאן וי"ל שיהי י' יוסף אומר רימונים תשעים וששה וגו' ואומר כל הרימונים מהם על השכנה סביב אי אפשר לומר מהם שהיו כבר נאמר וכי' אמור מעתה ארבעה גלעין צביתל ותשעים וששה נראה מנחון ע"כ. (ג) לפי שיגרת לשון ריטוי נראה דע"ל שאם יסתמו טפחים לא ישאר מקצת מחללו של חלון אחר שירבעו צבון י' לא היו יכולין לערבו כלחד לפיכך הוצרך וכו'.

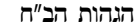
עו.

עין משפט‏
נר מצוה‏

צו א מיי' פ"ד מהלכות עירובין הלכה יא
טוש"ע א"ח סי' שעט סעיף ב:

צו ב מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה יג
טז ש"ע א"ח סי' שלז סעיף ג [וסי' מטו סעי' ג]:

א ג ד מיי' פ"ג מהל' עירובין הלכה א
טז ש"ע א"ח סי' שעט סעיף ד:

הגהות הב"ח

(א) שיש"י ד"ה צבן שמעון כפירקא קמא. י"ב ראש דף ט: (ב) ד"ה צריך וכי צסוף עשרה הוא על פי:

רב ניסים גאון

לימא תנן סתמא כרבן שמעון בן גמליאל דאמר כל פחות מד' נאכלוד דמיין. עיקר דברי רבן בן שמעון בן גמליאל בביריתא אמורה בפרק מבוי, מתו רבנן קורה היוצאה מכותל זה כו', רבן שמעון בן גמליאל אומר פחות מד' אין צריך להביא קורה אחת. ואית' נמי בפרק הישן תחת המטה, והיא שניה בתוספתא דעירובין בפרק א'.

רבינו חננאל (המשך)

חלון שבין שתי חצירות ארבעה על ארבעה בתוך י' מערבין שנים (ואין) [ואם רצון מערבין כו'. ואוקימנא להא מתני' אפילו לרבנן דסבירא להו דשלשה לא אמרינן בהו לבדו ותלתא גמי, הכא דלשוור פיתחון, אי איכא ד' טפחים הרי פיתחא, ואי לא לא, ואוקימנא נמי דהאי חלון שיש בו ד' על ד' טפחים, אי הוה הני ד' טפחים כחלוה למעלה מ' [ומקצתן בתוך י'] טפחים אם רצו מערבין אחד. תנינא להא דתנן רבנן כולו למעלה מעשרה ומקצתו בתוך י' כו'. מנא באהלות פרק י"ג עמוד המוטל באויר אינו מביא את הטוטמאה תחת דופנו עד שיהא בהיקפו כ"ד טפחים. ר' יוסי אומר כ"ה (ל'), אין לך כ"ה טפחים שאין הארץ אוכלת טפח. וכן הוא אומר ויהיו הרימונים תשעים וששה [ורוחה, ואומר כל הרימונים מאה עלהם כבה סביב, אי אפשר לומר מאה שכבר נאמר תשעים וששה] ואי אפשר לומר [תשעים וששה שכבר נאמר מאה, אמור מעתה ארבעה בלועין בכותל ותשעים וששה נראין מבחוץ]. א"ר יוחנן [חלון] עגול צריך (שיש) [שיהא] בהיקפו כ"ד טפחים ומהן ב'.